

DE VEENFABRIEK 2017

MODULAIRE SYNTHESIZER, TOONGENERATOR TEST INSTRUMENT

Toongenerator Test Instrument (onder) en Modulaire Synthesizer (boven) bespeeld door Jochem van Tol (Amsterdam, NL)

BROMTOLLEN

Kinderspeelgoed verzameld door Jochem van Tol (Amsterdam, NL) in een opstelling van Jochem van Tol.

Bespeeld door Jochem van Tol en Mei-Yi Lee (Tapei, Taiwan) in een compositie van Genevieve Clare Georgina Florence Murphy (Schotland), gebaseerd op de primaire kleuren rood, geel en blauw

STEMMEN

Zij die zingen zijn Jacobien Elffers (Bilthoven), Milena Haverkamp (Amsterdam, NL), Niki Verkaar (Taarlo, NL) en Ibelisse Guardia Ferragutti (Cochabamba, Bolivia)

INTONA RUMORI

Bruiteur bedacht door Luigi Russolo 1 8 8 5 - 1 9 4 7 (Portogruaro, Veneto), bekritiseerd door Piet Mondriaan maar toch herbouwd door Wessel Westerveld (der Wexel) (Winterswijk, NL) Bespeeld door Frank Rosaly (Phoenix, US)

TOONGENERATOREN

Kastjes die een zaagtand- of een blok golf kunnen produceren, voorloper van de synthesizer, gebouwd en bespeeld door Ibelisse Guardia Ferragutti (Cochabamba, Bolivia) Frank Rosaly (Phoenix, Arizona) Jochem van Tol (Amsterdam, NL) en Harpo 't Hart (Amsterdam, NL)

Curatoren De Stijl #2 | Milena Haverkamp, Harpo 't Hart en Ton van der Meer
o k a p i e n Veenfabriek | Jochem van Tol, Ibelisse Guardia Ferragutti, Harpo 't Hart, Oscar Jan Hoogland, Mei-Yi Lee, Frank Rosaly, Jasper Stadhouders, Genevieve Murphy, Carmen Schabracq, Lam Lai, Jacobien Elffers, Niki Verkaar, Milena Haverkamp en Ton van der Meer
Kinetische Installatie | Nieke Koek en Gosse de Kort
Diner tijdens de Veenproeven | Davy van de Velde, Renaud Goigoux en Phi Nguyen
Speciale gasten bij de Veenproeven | Louis Veen (24 mei) en Jan Bor (31 mei)

KLAVICHORD OF KLAVECHORD

Voorloper van de piano, gebouwd door Jacobus (Clavis) Verwulf
Bespeeld door Harpo 't Hart (Amsterdam, NL), Dank aan Veenfabriek (Leiden), Oscar Jan Hoogland (Amsterdam, NL) en Ton van der Meer (Leiden, NL)

Wordt versterkt door Fender Musicmaster Bass buizen versterker voor de elektrische gitaar bespeeld door Jasper Stadhouders (Tilburg, NL) met dank aan Hoogland

12 GRAMMOFOONS MET VINYL: 'GUUS JANSSEN ON THE LINE'

Oscar Jan Hoogland (Amsterdam, NL). Hommage aan de jazz, de piano, de rechtlijnigheid en het getal 12

12 Crosley koffer platenspelers met 12 keer de LP 'GUUS JANSSEN ON THE LINE' (Claxon 79.4) bespeeld door Oscar Jan Hoogland (Amsterdam, NL)

Dank aan Veenfabriek (Leiden), Oscar Jan Hoogland, The Phonograph Orchestra, Guus Janssen, Claxon en de leverancier van Crosley (Amsterdam, NL) en Ton van der Meer (Leiden, NL)

BUIZEN VERSTERKER

Fender Musicmaster Bass buizen versterker voor de elektrische gitaar bespeeld door Jasper Stadhouders (Tilburg, NL) met dank aan Oscar Jan Hoogland (Amsterdam, NL)

STEMMEN

Zij die spreken zijn: Milena Haverkamp (Amsterdam, NL) (Jacobien Elffers (Bilthoven, NL) Niki Verkaar (Taarlo, NL) Ibelisse Guardia Ferragutti (Cochabamba, Bolivia), Harpo 't Hart (Amsterdam, NL), Jochem van Tol (Amsterdam, NL), Lam Lai (Hong Kong) en Ton van der Meer (Leiden, NL)

SIRENES

Droom van natuurkundige Henri Andrien Naber 1867-1944 (Zwolle, NL), gerealiseerd door René Bakker (Roelofarendsveen, NL)
Bespeeld door Ton van der Meer met behulp van programmatuur geschreven door Johan van Kreijl (1969)

PUSH

Abelton Push midi controller. Aanstuurd van Apple laptop computer. In de functie van sampler en drumcomputer bespeeld door Jochem van Tol (Amsterdam, NL)

TRANSISTOR VERSTERKER

Vox Cambridge 15 transistor versterker voor het klavichord bespeeld door Oscar Jan Hoogland (Amsterdam, NL) met dank aan de Veenfabriek (Leiden).

Doormiddel van een pick-up (electromagnetisch spoel) aangesloten op deze transistor versterker wordt het akoestische klavichord elektrische versterkt.

VIJF DANSSENDE MADONNA'S

Gosse de Kort (Den Bosch, NL) en Nieke Koek (Roelofarendsveen, NL) naar een schilderij (Composition with Grid 3: Lozenge) van Piet Mondriaan (Amersfoort, NL)

Bespeeld door Harpo 't Hart (Amsterdam, NL) met behulp van het programma Supercollider

Andere dansen zijn choreografeerd door Ibelisse Guardia Ferragutti (Cochabamba, Bolivia) en worden gedanst door allen behalve Ton van der Meer (Leiden, NL) Jasper Stadhouders (Tilburg, NL), Milena Haverkamp (Amsterdam, NL) Oscar Jan Hoogland (Amsterdam, NL) en Jochem van Tol (Amsterdam, NL)

TWEE APPLE COMPUTERS MET PROGRAMMA ABLETON

Makkt van de computer een muziekinstrument
Bespeeld door Frank Rosaly (Phoenix, USA) en Jochem van Tol (Amsterdam, NL)

ZENDERS EN MICROFOONS

beschikbaar gesteld door Jochem van Tol en Ton van der Meer (inclusief statieven)

ZONDER SUBSIDIE, zonder het accepteren van lage lonen en zonder het inzetten van zeer persoonlijke eigendommen was deze productie niet mogelijk geweest.

WIJ DANKEN onszelf, de Veenfabriek, O K A P I en de Leidsche Stadsgehoorzaal, het Gemeentemuseum Den Haag, het Cultuurfonds Leiden met cultuurmakelaar Mirjam Flik en al haar collega's (zoals Anika van de Wijngaard) en Leiden Marketing met Martijn Bulthuis en zijn collega's (zoals Dorien Broekhof-Mulder)

SYNTHESIZER

Instrumenten, monofoon, (SH101 en MS20) van Roland en Korg (Japan)
Bespeeld door Jochem van Tol, Ton van der Meer en Harpo 't Hart (Amsterdam-Leiden-Amsterdam, NL)

MIXER EN P.A.

Yamaha mengpaneel aangesloten op 4 luidsprekers. Een groot deel van het instrumentarium en alle microfoons zijn middels het mengpaneel aangesloten op een of meerdere luidsprekers. Met dank aan Squat de Luxe.

GITAAR (ELEKTRISCH EN AKOESTISCH), SLAGWERK, TROM, BEKKEN, STOEL

Instrumentarium voor diverse composities.
Bespeeld door Jasper Stadhouders (Tilburg, NL), Oscar Jan Hoogland (Amsterdam, NL) en Frank Rosaly (Phoenix, USA). Met dank aan O K A P I.

AUTOTUNE MICROFOON

Een Shure SM58 gekoppeld aan een TC Electronics voice-machine die de stem stemt naar de gelijkzwevende stemming en er akkoordtonen aan toevoegt in de toonsoort C majeur.
Bespeeld door Milena Haverkamp (Amsterdam, NL)

CELLO, ALTVIOOL SNARENBAK EN STEEN

Instrumentarium voor compositie (Machine Rythm #1 en Machine Rythm #1 backwards) van Lam Lai (Hong Kong)
Bespeeld door Lam Lai (Hong Kong), Milena Haverkamp (Amsterdam, NL), Ton van der Meer (Leiden, NL) en Mei-Yi Lee (Tapei, Taiwan)

Programma van De Stijl #2: Piet Mondriaan

Inhoud

Samenvatting.....	3
1. Activiteiten 2017.....	4
1.1 De Stijl.....	5
1.2 Lady G.....	6
1.3 Lord of the Flies.....	6
1.4 Ophelia.....	7
1.5 So You Think You Can Dada?!.....	8
1.6 Theater na de Dam, Hoogte80, de Grote Kunstshow, Het Sluisconcert en de Gaudeamus Muziekweek.....	9
1.7 Veenproeven.....	10
1.8 Veennachten.....	10
1.9 Talentontwikkeling.....	11
1.9.1 Onderwijsprojecten.....	11
1.9.2 De Ontdekkingen.....	12
1.9.3 Nieuwe Makers: KASSETT.....	14
2 Omvang en samenstelling van het publiek van de Veenfabriek in 2017.....	15
2.1 Bezoekers per voorstelling.....	15
2.2 Bezoekersaantal ten opzichte van de ambitie.....	15
2.3 Grote Zaal en Kleine Zaal.....	16
2.4 Aandeel betalende bezoekers ten opzichte van het totaal.....	18
2.5 Aandeel co-producties ten opzichte van het totaal.....	19
2.5.1 Aandeel voorstellingen Nieuwe Makers en Talentontwikkeling t.o.v. het totaal.....	19
2.6 Geografische spreiding.....	20
2.7 Samenstelling van het publiek en impact van de voorstellingen.....	21
3. Samenwerkingen en Stakeholders.....	21
4 Kansen en Risico's.....	23
5 Ontwikkeling Organisatie en Behaalde Financiële resultaat 2017.....	25
5.1 Ontwikkeling EIQ.....	25
5.2 Liquiditeit en Solvabiliteit.....	26
6 werkgeverschap en opdrachtgeverschap.....	26
6.1 toepassing code culturele diversiteit.....	26
6.2 samenstelling bestuur en directie.....	26
6.3 code cultural governance.....	27
6.4 toepassing WNT.....	27

Samenvatting

- In 2017 was de Veenfabriek betrokken bij eenentwintig verschillende muziektheaterproducties. Te zien en horen op locaties, festivals, in theaters door Nederland en in eigen huis in Leiden.
- Coproductiepartners waren muzikaal kunstenaarscollectief o k a p i, Het Gemeentemuseum Den Haag, Het Nationale Theater/NTjong, Toneelgroep De Vlieg, Keesen&co en de Nieuwe Makers bij de Veenfabriek KASSETT
- De Veenfabriek speelde 50 'Groot' en 112 keer 'Klein' voor ruim 31.000 bezoekers. Waarmee de prestaties betreft speelbeurten en de ambitie voor publiekscijfers ruimschoots zijn behaald.
- De Veenfabriek zette zich stevig in voor talentontwikkeling met de begeleiding van 'de Ontdekkingen'; betrokkenheid bij masteropleiding muziektheater TIME; lessen op verschillende kunstvakopleidingen en plek aan zes stagiairs in producties; begeleiding van de Veenfabriek-Nieuwe Makers van muziektheatercollectief KASSETT.
- Bedrijfsmatig is een aantal significante veranderingen voor de periode 2017-2020 ingezet in 2017. Aan de artistieke kant verrijkte de komst van Joeri Vos in het artistieke team de uitstraling en de identiteit van de organisatie.
- De Veenfabriek kent een tweehoofdige artistieke leiding met een inhoudelijke taakverdeling tussen Joeri Vos en Paul Koek.
- De Veenfabriek zoekt voortdurend naar de balans tussen artistieke ambitie; gezonde financiële bedrijfsvoering en goed werkgeverschap. Uitgangspunten zijn de CAO toneel en dans en in de periode 2017-2020 een EIQ van 41,5%
- Het exploitatieresultaat 2017 bedraagt € -/- 45.716,-. Begin 2017 bleek dat inkomsten uit fondsenwerving en een co-productiebijdrage achterbleven ten opzichte van de begroting. Het negatieve exploitatieresultaat is in lijn met de in maart 2017 door het bestuur goedgekeurde werkbegroting. Omdat er 2017 sprake was van overprestatie (de Veenfabriek speelde flink meer dan 30/70 voorstellingen) is de bestemmingsreserve FPK toegerekend aan de algemene reserve. De algemene reserve van De Veenfabriek bedraagt per 31-12-2017 € 28.119,-
- Van de coproducties met De Vlieg/Keesen&co en Kasset, beide in de Nieuwe Makersregeling, volgt de afrekening in 2018. Dit heeft tot gevolg dat het EIQ exclusief deze producties in 2017 39% bedraagt, voor 2018 is de verwachting dat een EIQ tussen de 41,5% en 42,8% wordt behaald, waarmee de Veenfabriek het vertrouwen heeft op de lijn te zitten waarmee in de periode 2017-2020 een gemiddeld EIQ van 41,5% gehaald zal worden.
- Het solvabiliteit-percentages (eigen vermogen/vreemd vermogen*100%) komt uit op 8% Dit is echter vertekend doordat afrekening Kasset pas 2018 kan. Zonder de vooruitontvangen subsidie Nieuwe Makers op de balans bedraagt de solvabiliteit 11%. Aan de hand van de current ratio (vlottende activa/ kort vreemd vermogen) wordt de liquiditeit beoordeeld. De ratio is 1,9 met -, en 2,8 zonder, Nieuwe Makerssubsidie op de balans.
- Het bestuur hanteert de Governance Code Cultuur als leidraad.
- In het verslagjaar zijn aan geen van de medewerkers van de Veenfabriek honoraria verstrekt die vallen boven de WNT-norm.

John van Oostrum, Ruta van Hoof, Steven Ivo, Bastiaan Woltjer, Roland Haufe, Vera de Bie, Ton van der Meer, Phi Nguyen en Jacobien Elffers in Ophelia | foto: Robert van der Ree.

1. Activiteiten 2017

In 2017 was de Veenfabriek betrokken bij eenentwintig verschillende muziektheaterproducties, concerten, Veennachten, Veenproeven en presentaties. Dankzij het talent, de inzet en de passie van ruim honderdvijfentwintig mensen - waaronder muzikanten, acteurs, vormgevers, dadaïsten, technici, productieleders, wetenschappers, marketeers en topkoks - speelden deze ruim twintig projecten in totaal 162 keer in theaters door heel Nederland, op locaties zoals het Gemeentemuseum Den Haag, op verschillende festivals en in ons eigen huis in Leiden. Ook waren we te zien tijdens het Fresha Festival in Durban, Zuid-Afrika.

Van deze 162 unieke belevenissen:

- Speelden **50 in de Grote Zaal en 112 in de Kleine Zaal**
- Waren *126 voorstellingen coproducties*, met onder andere Het Nationale Theater, Het Gemeentemuseum Den Haag en muzikaal kunstenaarscollectief o k a p i.
- Stonden *38 voorstellingen in het teken van talentontwikkeling* en waren nog eens *14 voorstellingen van KASSETT*, in het kader van de *Nieuwemakersregeling* verbonden aan en begeleid door de Veenfabriek.

1.1 De Stijl

In 2017 was het honderd jaar geleden dat de Nederlandse kunstbeweging **De Stijl** werd opgericht in Leiden. Geheel in de stijl van het gedachtegoed van de kunstenaars Bart van der Leck, Piet Mondriaan en Theo van Doesburg werkte de Veenfabriek het hele jaar samen met muzikaal kunstenaarscollectief o k a p i aan een drieluik over deze kunstbeweging. Gesteund door het Cultuurfonds Leiden en Gemeentemuseum Den Haag. Te zien in het Gemeentemuseum, tijdens het Signature Festival in de Stadsgehoorzaal in Leiden en in het eigen huis van de Veenfabriek. Een muzikaal en theatraal onderzoek dat met **De Stijl #1: Bart van der Leck** - curator | Jochem van Tol - startte vanuit de vraag wat het anti-individualisme van De Stijl in de huidige tijd kan betekenen. **De Stijl #2: Piet Mondriaan** - curatoren | Milena Haverkamp, Harpo 't Hart en Ton van der Meer - vertrok vanuit Mondriaan's visie op de bar - of "het promenoir" - die zou een plaats worden waar mensen in een moderne totaalbeleving konden dansen op de hoekige, mechanisch voortgebrachte neoplastische muziek. Het laatste deel, **De Stijl #3: Theo van Doesburg** - curatoren | Milena Haverkamp, Harpo 't Hart en Oscar Jan Hoogland - richtte zich op de oprichter en hoofdredacteur van het tijdschrift De Stijl. Als vaandeldrager van de beweging De Stijl trok hij de wereld in om steeds daar te zijn waar het gebeurde en zich te mengen in de relevante discussies en controverses van de avant-garde.

Onderschrift foto: Getting ready for the inaugural Fresha Festival - a new free family theatre festival to be staged on Durban's North Beach this weekend, are cast members of *Overload*. This piece is an original physical theatre, comedy, absurdist and musical performance which is a collaborative project between De Veenfabriek, a Netherlands theatre group, and Nansimpumelelo Arts Initiative from Manguzi. From left, Sinenhlanhla Mthembu, Zinhle Mathenjwa, Willemijn Haasken, Mduduzi Msweli (beard, seated), Breakfast Mthembu and Sipho Ntulu (in wheelchair). | foto: Motshwari Mofokeng

1.2 Lady G.

In Januari 2017 ging *Lady G.* in première op het [Fresha Festival](#) in Durban, Zuid-Afrika. *Lady G.* is het vervolg op de overrompelende en bizarre Pop Up Performance 'Hit&Run', over de maakbaarheid van je bestaan, die Isil Vos en Willemijn Haasken maakten in 2013. Deze gloednieuwe en keiharde Veenfabriek-productie haalde de voorpagina van de krant in Durban en is tot stand gekomen met dank aan Toneelgroep de Appel, ArteZ Toneelschool en Theater aan het Spui.

Lord of the Flies van Het Nationale Theater en de Veenfabriek | foto: Bowie Verschuuren

1.3 Lord of the Flies

Samen met NT Jong (onderdeel van Het Nationale Theater) speelde de Veenfabriek begin 2017 **Lord of the Flies** in theaters door heel Nederland voor een 12+ publiek. Een theateravontuur naar de beroemde roman van William Golding over overlevingsdrift, compassie en het recht van de sterkste. In de bewerking van Jibbe Willems, Regie Noël Fischer, met o.a. Phi Nguyen. Compositie Ton van der Meer, slagwerk Antoine Josselin. De Volkskrant schreef: *"Visueel is de voorstelling heel sterk, maar de echte spanning komt van muzikant Antoine Josselin die vanachter zijn drumstel heftige effecten (compositie Ton van der Meer) de ruimte in slingert."*

Jacobien Elffers als Harriet Smithson / Ophelia | foto: Robert van der Ree

1.4 Ophelia

In het najaar van 2017 ging **Ophelia** in première in de Leidse Schouwburg en was daarna te horen en te zien in een aantal grote zalen in Nederland. *Ophelia* is een reconstructie van de meest invloedrijke voorstelling ooit en een hartstochtelijke ode aan de kracht van het theater en de verbeelding. Verklankt door twee vervlochten verhalen over inspiratie en begeerte: de tragische liefdesgeschiedenissen van Hamlet en Ophelia en van de beroemde Ierse actrice Harriet Smithson -die heel Parijs gek maakte met haar vertolking van Ophelia- en haar meest obsessieve bewonderaar, Hector Berlioz. Tekst en regie | Joeri Vos, Compositie | Bastiaan Woltjer, met onder andere | Jacobien Elffers, Phi Nguyen, Ton van der Meer, John van Oostrum en Ruta van Hoof. Over deze eerste regie van Joeri Vos als de nieuwe artistiek leider van de Veenfabriek schreef Marijn Lems: "*Vos hanteert een volstrekt oorspronkelijke dramaturgie, die meer wegheeft van de logica van*

een muziekcompositie dan van een traditioneel toneelstuk. Vaak vloeit het stuk zelfs binnen een monoloog van realiteit naar realiteit. De montage is associatief, meer begaan met ritme en thematische assonanzen dan met eenheid van tijd en ruimte. Het is eerlijk gezegd een openbaring om als toeschouwer zo veel vertrouwen van een maker te krijgen: je kan zelf klemtonen leggen binnen het rijke betekeniskader dat Vos en zijn fenomenale cast en muzikanten schetsen, terwijl je wordt meegevoerd in een stroom die ergens het midden houdt tussen emotionele intuïtie en de rusteloze zwerftocht van een eindeloos nieuwsgierige geest. Ophelia is begoochelend en ontroerend, totaal uniek muziektheater dat veel moois belooft voor de toekomst van de Veenfabriek."

So You Think You Can Dada?! | foto:Dim Balsem

1.5 So You Think You Can Dada?!

September 2017 was, een kleine eeuw na de legendarische Dada Veldtocht, de Leidse Schouwburg opnieuw het huis van DADA tijdens het door de Veenfabriek georganiseerde **So You Think You Can Dada?!** In een wervelende talentenjacht streden steeds wisselende acts om de titel van DADA VAN DE DAG. Niet gebonden aan tijd, regels, vormen of conventies was DADA het artistieke antwoord op de Eerste Wereldoorlog en misschien ook wel het antwoord op nu. Dit staat in de Theaterkrant: "Dit is dada, geen dramaturgisch verantwoorde voorstelling, maar een bak herrie en een beeldenbombardement, van gemakkelijk tot vervelend en van snel tot langzaam. De ideeën zijn voorlopig nog niet op bij de Veenfabriek"

La Compagnie du Tire-Laine en de Veenfabriek spelen op het Sluisconcert Roelofarendsveen | foto: Patricia Borgers

1.6 Theater na de Dam, Hoogte80, de Grote Kunstshow, Het Sluisconcert en de Gaudeamus Muziekweek

Op de avond van de Nationale Dodenherdenking op 4 mei 2017 las de Veenfabriek *Voorbij het Strijklicht*, een nieuwe toneeltekst van Rebekka de Wit die zij schreef in opdracht van **Theater Na de Dam**. Met een heerlijke aspergesoep, een paar dekentjes en zachte cellomuziek om je warm te houden. Eind mei speelde de Veenfabriek in het Stadstheaterlab van het Stadstheater Arnhem een preview van *Ophelia* tijdens het **Hoogte80 Festival**. Tijdens **De Grote Kunstshow** op 11 juni 2017 werden tien bijzondere stukken uit de collectie van Museum De Lakenhal gepresenteerd op het podium van de Leidse Schouwburg, Joeri Vos schreef speciaal voor deze show een monoloog en een liedtekst, die door Ton van der Meer op muziek werd gezet en werd gespeeld en gezongen door acteurs van de Veenfabriek. 1 juli 2017 speelde de Veenfabriek samen met The Hague Brass en muziekensemble La Compagnie du Tire-Laine op **Het Sluisconcert Roelofarendsveen**. Een muzikaal dorpsfeest dat in 2010 op initiatief van Paul Koek voor het eerst werd georganiseerd en waarvoor dit jaar duizenden mensen uit de omstreken per auto of boot naar het dorp kwamen. En in september speelde de Veenfabriek in samenwerking met o k a p i een aantal doorlopende concerten op de 71ste editie van de **Gaudeamus Muziekweek**.

Veenproef Ophelia/seizoensopening | foto: Judy Lijdsman

1.7 Veenproeven

Inmiddels zijn **de Veenproeven** een bekend concept waarvoor ook mensen van buiten Leiden graag naar de stad afreizen om te genieten van het diner en te kijken, luisteren, proeven en mee te denken over de voorstelling die op dat moment in wording is. In 2017 organiseerde de Veenfabriek vijf Veenproeven. Voor elke Veenproef wordt een gastspreker uitgenodigd die vanuit zijn of haar vakgebied verdieping biedt. In 2017 is er op culinair gebied een grote stap gezet: Phi Nguyen - naast een van de vaste acteurs van de Veenfabriek een begenadigd kok - werd verantwoordelijk voor de gastronomie. Steeds samen met andere chefkoks (onder andere van Guts & Glory uit Amsterdam) verzorgde hij speciaal voor de avond samengestelde en op de voorstelling geïnspireerde viergangenmenu's.

1.8 Veennachten

Nieuw in 2017 waren **de Veennachten**: muzikaal-theatrale-feestavonden gericht op een nieuw en jonger publiek, met korte performances en nieuw muzikaal werk waar je onder het genot van bijzondere hapjes en drankjes tot diep in de nacht naar wil luisteren en kijken. In mei was in eigen huis de eerste *bèta-versie*, **Veennacht #0**, met de vier *Ontdekkingen* die het talentontwikkelingsprogramma van de Veenfabriek volgen. Op midzomeravond **Veennacht #1**- volgde de tweede tussen de bomen in het Openluchttheater Leidse Hout. De derde - **Veennacht #2**, speelde begin december in poppodium Gebr. de Nobel en was de voorbode van het project *Space Elevator* dat begin 2018 speelde in een laboratorium op het BioSciencePark in Leiden.

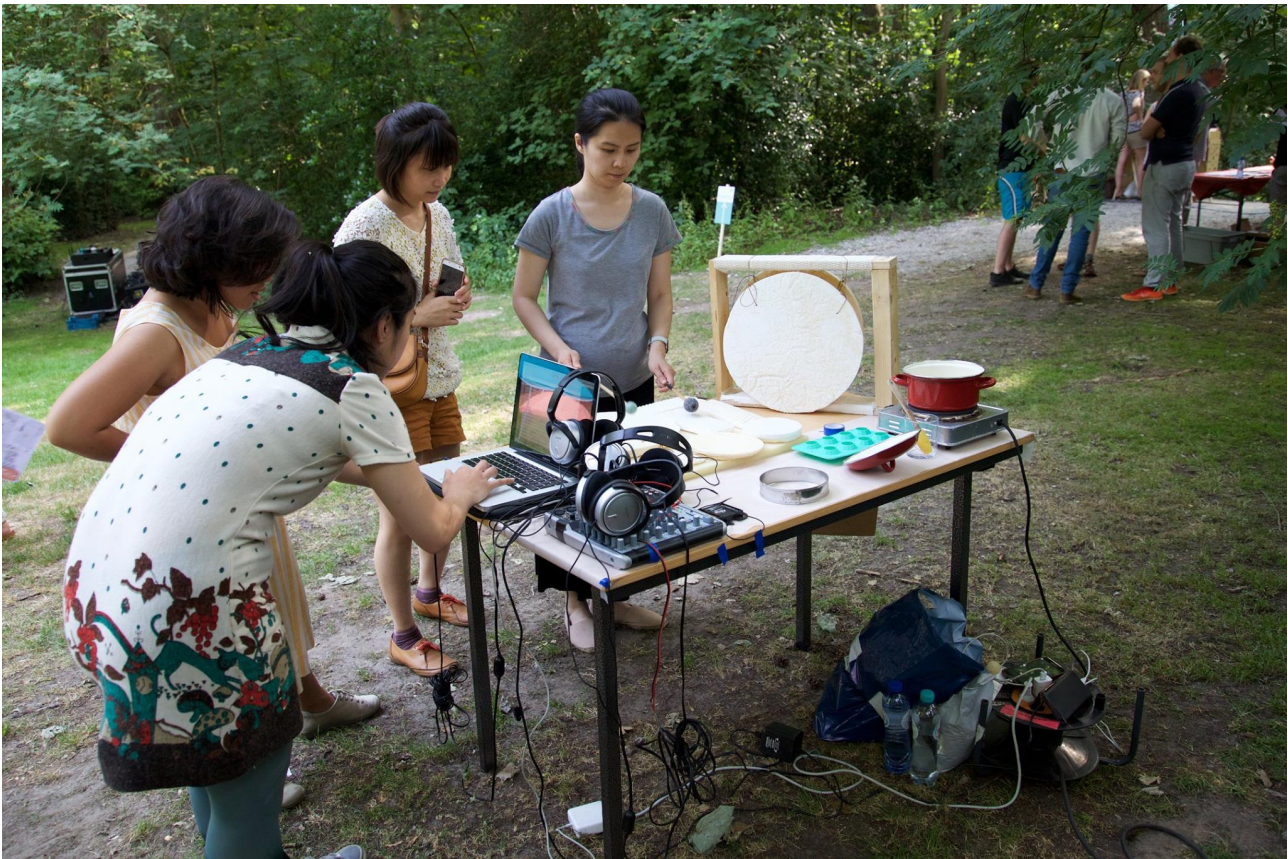
Veennacht #1, Midzomernacht. Speciale Gast Vincent Icke (hoogleraar theoretische sterrenkunde aan de Universiteit Leiden en bijzonder hoogleraar kosmologie aan de Universiteit van Amsterdam) legt met een parasol de zonnewende uit aan het publiek. | foto: Leon Harting

1.9 Talentontwikkeling

Talentontwikkeling is voor de Veenfabriek een kernactiviteit die is onder te verdelen in Onderwijsprojecten, De Ontdekkingen en de Nieuwe Makers.

1.9.1 Onderwijsprojecten

In 2017 bestonden de **Onderwijsprojecten** uit: luisterlessen op de **ArteZ Toneelschool Arnhem**; Begeleiding *Noach* afstudeervoorstelling ArteZ Toneelschool lichting 2017; Mentorschap studenten van de **Masteropleiding Muziektheater T.I.M.E** en het Project *Imperial Speeches* met tweede- en derdejaarsstudenten van de **ATKA** (Academie voor Theater en Dans) en masterstudenten van het **Conservatorium van Amsterdam**. In 2017 liepen zes studenten stage bij projecten van de Veenfabriek: Lena Entezami (**Universität für Musik und darstellende Kunst Graz**) speelde mee met *De Stijl*, Steef Verheijen en Enzo Coenen (beide ArteZ) waren te zien in *Lord of the Flies*, Net als Antoine Josselin (masterstudent aan het **Koninklijk Conservatorium Den Haag**). Aan Ophelia deden Steven Ivo (acteur, ArteZ) en Sanne Smits (regie-assistent, **regieopleiding Toneelacademie Maastricht**) mee.

Mei-yi Lee en Lam Lai proberen de van suiker gemaakte instrumenten uit van Wen Chi Fu (links vooraan), een van de studenten van de Masteropleiding Muziektheater T.I.M.E. | foto: Leon Harting

1.9.2 De Ontdekkingen

De Ontdekkingen zijn vier jonge toptalenten die de Veenfabriek voor twee jaar naar Leiden, Stad van Ontdekkingen haalt. Ze krijgen de ruimte om hun eigen werk -interdisciplinair muziektheater- te ontwikkelen. Paul Koek, Ton van der Meer en Joeri Vos begeleiden ze daarbij. Daarnaast kan je de Ontdekkingen zien en horen tijdens de Veenproeven, Veennachten en verschillende Voorstellingen. Aan het einde van de twee jaar sluiten ze hun traject af met het Ontdekkingen Festival: 1 t/m 9 november 2018.

De Ontdekkingen van 2017 | 2018 zijn:

Ruta van Hoof | actrice en muzikant, afgestudeerd aan de ArtEZ Toneelschool in 2015. In 2017 speelde Ruta mee in *Ophelia*, en maakte ze samen met Bastiaan Woltjer en Klaus Jürgens en begeleid door Joeri Vos haar eigen bewegingsvoorstelling **Moving Head** die een aantal keer in eigen huis speelde. Ook richtte ze haar eigen stichting RUUT op. De Veenfabriek gaat voor 2019 en 2020 een subsidie aanvragen in het kader van de Nieuwe Makersregeling. Hiermee wordt stichting Ruut als het goed is vanaf dan de opvolger van KASSETT die op dit moment deze regeling heeft.

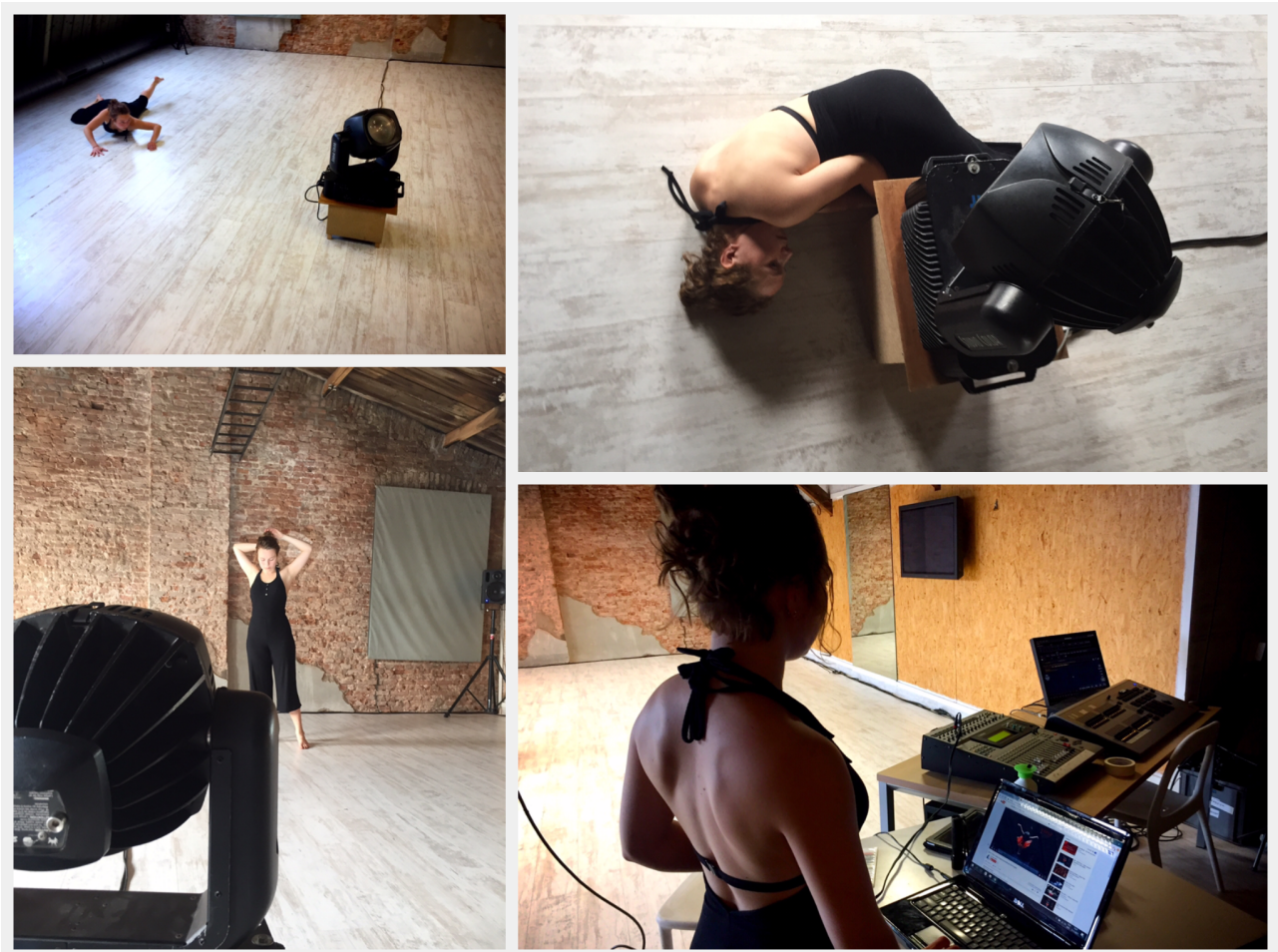
Teun Smits | schrijver en acteur, afgestudeerd aan de HKU opleiding Writing for Performance in 2016, oprichter van toneelgroep De Vlieg. Teun schreef mee aan de voorstelling Space

Elevator (begin 2018 te zien in Leiden), daarnaast schreef en speelde hij in **M'n Lust en M'n Leven** een coproductie met De Vlieg en Keesen&co, in de regie van Willibrord Keesen, waarmee hij in de zomer ruim vijftig keer speelde op verschillende festivals in Nederland.

Mei-yi Lee | percussioniste, afgestudeerd aan het Koninklijk Conservatorium in 2013, lid van o.a. de ensembles SonoLab, Paper Ensemble en iOFloat. Mei-yi Lee speelde mee in alle edities van *De Stijl* en werkte samen met Lam Lai aan **The Dancing Percussionist** een gedante slagwerksolo gebaseerd op *Rebonds A* van Iannis Xenakis.

Lam Lai | componiste en performer, afgestudeerd aan het Koninklijk Conservatorium in 2016, werkte eerder met o.a. Hong Kong New Music Ensemble, Ensemble Adapter en Atlas Academy. Ook Lam Lai speelde mee met *De Stijl*, en ze werkte samen met Mei-yi Lee aan *The Dancing Percussionist*, daarnaast richtte ze zich op de ontwikkeling van haar eigen muziek.

Alle ontdekkingen werkten daarnaast samen met Joeri Vos en Isil Vos aan het idee, de organisatie, aankleding, presentatie en invulling van de eerste veennacht: *Veennacht #0*

Ruta van Hoof repeteert aan haar bewegingsvoorstelling *Moving Head* met een bewegende lamp | foto's: Joeri Vos

1.9.3 Nieuwe Makers: KASSETT

KASSETT is het muziektheatercollectief van zangeres en actrice **Oukje den Hollander**, schrijver en regisseur **Frank Siera** en productieleidster **Selma Hanzon**. **KASSETT** is in de periode 2017 - 2019 **Nieuwe Maker bij de Veenfabriek**, met dank aan het Fonds Podiumkunsten. **KASSETT** maakt ieder jaar een voorstelling onder de vleugels van de Veenfabriek. Ton van der Meer en Paul Koek ondersteunen het proces met adviezen over regie, casting, muziek en dergelijke, daarnaast repeteren ze en houden ze kantoor bij de Veenfabriek. In 2017 maakte **KASSETT** de voorstelling **HOOFDROL**, over een fictief huwelijk tussen seksbom Jayne Mansfield en filosoof Arthur Schopenhauer, waarin Schopenhauers filosofie werd getoetst aan de hand van het turbulente leven van Jayne Mansfield: een jazzy muziektheatervoorstelling over vergane glorie, hersenen en tieten. **HOOFDROL** ging in première op Over het IJ Festival 2017, daarna volgde een tournee.

Het programma van Veenacht #1, ontwerp Noël S. Keulen | foto: Leon Harting

2 Omvang en samenstelling van het publiek van de Veenfabriek in 2017

In 2017 bezochten ruim 31.000 bezoekers een voorstelling van de Veenfabriek.

2.1 Bezoekers per voorstelling

Productie	Kleine Zaal		Grote Zaal		% van totaal	
	Speel- beurten	Aantal Publiek	Speel- beurten	Aantal Publiek	Speel- beurten	Aantal Publiek
Lady G.	4	214	3	902	4%	4%
De Stijl #1 t/m #3	14	283	24	15001	23%	49%
Lord of the Flies	28	5214	5	1582	20%	22%
M'n Lust en m'n Leven + Moving Head	38	808	0	0	23%	3%
Hoofdrol	13	928	0	0	8%	3%
So You Think You Can Dada?!	0	0	3	249	2%	1%
Grote Kunstshow	0	0	2	171	1%	1%
Ophelia	5	438	11	1467	10%	6%
Veenproeven	5	339	0	0	3%	1%
Veennachten	2	191	1	131	2%	1%
Sluisconcert	0	0	1	3000	1%	10%
Overig (theater na de dam etc)	3	300	0	0	2%	1%
Totalen	112	8595	50	22623	100%	100%

2.2 Bezoekersaantal ten opzichte van de ambitie

	Ambitie		Realisatie	
	Speelbeurten	Aantal Publiek	Speelbeurten	Aantal Publiek
Kleine Zaal	70		112	8.595
Grote Zaal	30		50	22.623
Totaal	100	22.000	162	31.218

In de vorige kunstenplanperiode speelde de Veenfabriek gemiddeld 45 Grote Zaal voorstellingen en 70 (waarvan 55 door het Fonds gesubsidieerd) Midden/Kleine Zaalproducties per jaar, voor de periode 2017-2020 krijgt de Veenfabriek van het Fonds Podiumkunsten verdeeld over vier jaar een bijdrage voor gemiddeld 30 Grote Zaal voorstellingen

en 70 Kleine Zaal voorstellingen per jaar. De vorige kunstenplanperiode kende een jaarlijkse groei van het aantal bezoekers. In 2016 bezochten 28.117 mensen een voorstelling van de Veenfabriek. Door de verschuiving in de (geambieerde) verhouding Kleine / Grote Zaal én de vernieuwing in de artistieke leiding die mogelijk aanvankelijk tot koudwatervrees bij het publiek zou kunnen leiden, had de Veenfabriek voor 2017 de ambitie voor het aantal bezoekers gesteld op 22.000, het gemiddelde van de periode 2013-2016. Daar zit de Veenfabriek met 31.000 bezoekers in 2017 ruim boven. Ten opzichte van 2016 is er een groei gerealiseerd van 11%.

Opvallend aan deze groei is dat in 2015 en 2016 de hoogte van het bezoekersaantal grotendeels bepaald werd dankzij twee voorstellingen: bij *Hoogwater*, *Laagwater* kwamen veel mensen vermoedelijk af op de naam Wim T. Schippers en de coproductie *Romeo en Julia*, zat als de zomerproductie van het Amsterdamse Bos ook relatief* makkelijk vol. In 2017 is het aantal bezoekers al meer verdeeld over de verschillende producties, met wel nog *Lord of the Flies* en *De Stijl*-serie als uitschieters. De voorstelling *Ophelia* was voor de Veenfabriek relatief het duurste om te maken, maar heeft minder goed gelopen dan gehoopt.

*ten opzichte van een dergelijke voorstelling die buiten Amsterdam of een zomerfestival speelt

2.3 Grote Zaal en Kleine Zaal

In 2017 speelde de Veenfabriek 50 keer in een Grote Zaal (een speelplek met een capaciteit van meer dan 400 publieksplaatsen) en 112 keer in een Kleine Zaal (een speelplek met een capaciteit van 400 of minder publieksplaatsen). Dat is een zeer ruime overschrijding van de voorgenomen 30 Grote Zaal en 70 Kleine Zaal.

De drie *De Stijl* voorstellingen speelden in Leiden in ons eigen huis en in de Stadsgehoorzaal tijdens het Signature Festival (13 keer Kleine Zaal) én als onderdeel van de tentoonstelling 100 jaar De Stijl in het Gemeentemuseum in Den Haag: elf dagen lang, twee keer per dag doorlopend in de Tuinzaal, en werd daar door een paar duizend mensen gezien (25 keer Grote Zaal)

De verkoop van de grote zaal voorstelling *Ophelia* liep minder goed dan verwacht. Redenen* hiervoor zijn: 1. Theaters hebben minder budget voor de programmering, 2. De Veenfabriek is (in het verleden) vaak 'ondergesneeuwd' door de coproducent (bijvoorbeeld De Nationale Reisopera), heeft hierdoor minder 'eigen profiel', 3. De combinatie Joeri Vos en de Veenfabriek is nieuw en voor een aantal programmeurs te experimenteel/risicovol, 4. De Veenfabriek is in het verleden op zakelijk gebied niet altijd even betrouwbaar gebleken: met name afspraken over langere termijn (elk jaar komen spelen) konden niet worden waargemaakt. 5. De samenwerking met Alles voor de Kunst moet in 2018 worden geanalyseerd en wellicht worden herzien. *Ophelia* speelde uiteindelijk 11 keer in de Grote Zaal, 3 keer in de Kleine zaal (Theater aan het Spui en Toneelschuur), 2 'voorproeven' op festival Hoogte80 in Arnhem en 1 Veenproef.

Zoals *Ophelia* drie keer te zien was in grote middenzalen, zo waren verschillende 'kleine zaal voorstellingen' ook te zien in zalen of op locaties met Grote Zaal-capaciteit. Zo speelde *Lady G.* 4 keer in een Kleine Zaal (Durban en Pietermaritzburg, Zuid-Afrika) en tijdens het Fresha Festival ook 3 keer op een 'Grote Locatie' (Fresha Festival, Durban, Zuid-Afrika). De coproductie *Lord of the Flies* speelde 28 keer in de grotere middenzalen, en 5 keer in de Grote Zaal (Stadsschouwburg

Amsterdam). De Veennacht #1 Midzomeravondfeest was te zien in het openluchttheater Leidse Hout en had een Grote Zaal capaciteit. Met *So You Think You Can Dada* maakten we drie avonden de Leidse schouwburg onveilig en samen met Museum de Lakenhal reflecteerden we met *De Grote Kunstshow*, ook in de Leidse Schouwburg, op bijzondere stukken uit hun collectie. En aan het begin van de zomer organiseerde de Veenfabriek voor het eerst sinds 2013 weer samen met bewoners en ondernemers uit Roelofarendsveen het *Sluisconcert* waar elk jaar een paar duizend mensen komen luisteren en meezingen.

In de kleine zalen waren naast 'de' Veenfabriekproductie *Lord of the Flies* en de *Veennachten* en *Veenproeven* ook de voorstellingen van de Ontdekkingen resp. Nieuwe Makers te zien: *M'n Lust en m'n Leven*, *Moving Head* en *HOOFDROL* (zie 2.4.1)

* redenen gehoord van programmeurs van theaters. Gesproken is onder andere met Renée van der Pluijm (Stadsschouwburg Amsterdam) en Cees Debets (Het Nationale Theater)

"Naar kunst kijken is natuurlijk niet altijd vanzelfsprekend eenvoudig. "Een schilder wordt meestal niet zo gelukkig van de vraag 'Wat stelt het voor?' als hij niet de werkelijkheid toont maar een statement over de werkelijkheid. Een schilder geeft een bewering over de werkelijkheid vorm. Ik denk dat dat bij de *Veenproeven* ook gebeurt. Het zijn geen acteurs die rolletjes uit hun hoofd leren, maar ze geven vorm aan wat Mondriaan bijvoorbeeld voor hen betekent of hoe het ze inspireert." Door erover te praten komt er bij Wouter steeds meer over de Mondriaan *Veenproef* naar boven. "Over hoe hij streefde naar harmonie in de beeldende kunsten, hoe dat harmonie in de samenleving oplevert. In de *Veenproef* werd dat vertaald naar een dans in rechte lijnen door de ruimte, tussen de tafels met dinerend publiek. En in de *Veenproef* over Bart van der Leck zagen we video-beelden van een grote groep Aziaten die elkaar al lopend uiterst precies kruisen in geometrische figuren." Ook de toongenerator vond Wouter een succes. "Dat kon je bijna geen muziek noemen, maar het auditief doorsnijden van de ruimte." Hij heeft veel interesse in *De Stijl*, dus hij kan veel gekkigheid goed plaatsen. Maar hij hoorde ook een echtpaar mopperen dat er echt geen chocola van kon maken."

Uit: publieksinterview *Veenproef de Stijl* met Wouter Belier
| door: Judy Lijdsman

2.4 Aandeel betalende bezoekers ten opzichte van het totaal

Productie	Totaal bezoekers	betalende bezoekers		Betalende bezoekers	
		Exclusief Gemeentemuseum		Inclusief Gemeentemuseum	
Lady G.	1116	1107	99%	1107	99%
De Stijl #1 t/m #3 ¹	15284	260	2%	15261	100%
Lord of the Flies	6796	5957	88%	5957	88%
M'n Lust en m'n Leven + Moving Head ²	808	739	91%	739	91%
Hoofdrol ²	928	630	68%	630	68%
So You Think You Can Dada?!	249	221	89%	221	89%
Grote Kunstshow	171	171	100%	171	100%
Ophelia	1905	1828	96%	1828	96%
Veenproeven	339	320	94%	320	94%
Veennachten	322	287	89%	287	89%
Sluisconcert ³	3000	0	0%	0	0%
Overig (theater na de dam etc)	300	86	29%	86	29%
Kleine Zaal totalen	8715	7237	83%	7237	83%
Grote Zaal totalen	22503	4369	19%	19370	86%
Totalen	31218	11606	37%	26607	85%

1 De Stijl #1 t/m #3	Bezoekers Gemeentemuseum Den Haag kwamen voor de tentoonstelling 100 jaar De Stijl, waar de voorstellingen/installaties van de Veenfabriek een onderdeel van waren. In de Tuinzaal van het Museum speelde de Veenfabriek twee keer per dag (11 tot 14 en 15 tot 18 uur) doorlopende voorstellingen. De tuinzaal is de open, centrale ruimte in het museum, waar ook het restaurant is. Hoewel het publiek niet apart voor de voorstelling betaalde werd er wel voor het Museumbezoek betaald. In de linkerkolom is het aantal betalende bezoekers te zien <i>exclusief</i> de betalende bezoekers voor de tentoonstelling 100 jaar De Stijl, dat resulteert in totaal van 63% niet-betalende en 37% betalende bezoekers. In de rechterkolom is het aantal betalende bezoekers te zien <i>inclusief</i> de betalende bezoekers voor de tentoonstelling 100 jaar De Stijl, dat resulteert in totaal van 15% niet-betalende en 85% betalende bezoekers.
2 M'n Lust en m'n Leven + Moving Head + Hoofdrol	1736 bezoekers zagen in totaal een voorstelling van het talentontwikkelingsprogramma van de Veenfabriek: de Ontdekkingen (<i>M'n Lust en m'n Leven</i> van Teun Smits en <i>Moving Head</i> van Ruta van Hoof) en/of van de Nieuwe Makers (<i>Hoofdrol</i> van KASSETT). De voorstellingen van Teun Smits en KASSETT speelden beiden op festivals, de publiekscijfers zijn de totalen van die festivals verdeeld over het aantal speelbeurten. (Ontvangen via co-producenten KASSETT en Keesen&co)
3 Sluisconcert	Dit is een schatting van het aantal bezoekers. Er waren 1500 zitplaatsen op de kade links en rechts van de sluis, daarnaast zaten mensen op de daken en de balkons van de huizen en lag de sluis vol met boten waarop mensen zaten

2.5 Aandeel co-producties ten opzichte van het totaal

Co-producent	Kleine Zaal		Grote Zaal		% van totaal	
	Speel- beurten	Aantal publiek	Speel- beurten	Aantal publiek	Speel- beurten	Aantal Publiek
NT Jong / Het Nationale Theater	28	5214	5	1582	20%	22%
O K A P I + Gemeentemuseum Den Haag	17	624	24	14751	25%	49%
Keesen&co + De Vlieg	36	758	0	0	22%	2%
KASSETT	14	978	0	0	9%	3%
Leidse Schouwburg + de Lakenhal	0	0	2	171	1%	1%
Totaal co- producties	95	7574	31	16504	78%	77%
Geen co-producent / anders	16	1141	20	5999	22%	23%
Totalen	111	8715	51	22503	100%	100%

2.5.1 Aandeel voorstellingen Nieuwe Makers en Talentontwikkeling t.o.v. het totaal

Productie	Kleine Zaal		% van totaal		
	Speel- beurten	Aantal publiek	Speel- beurten	Aantal Publiek	
Ontdekkingen	<i>M'n Lust en m'n Leven</i>	36	758	22%	2%
	<i>Moving Head</i>	2	50	1%	0,2%
	<i>Veennacht #0 Ontdekkingen</i>	1	126	1%	0,4%
Nieuwe makers	<i>Hoofdrol</i>	13	928	8%	3%
Totalen		39	934	24%	3%

2.6 Geografische spreiding

Provincie	Kleine Zaal		Grote Zaal		% van totaal	
	Speel- beurten	Aantal publiek	Speel- beurten	Aantal publiek	Speel- beurten	Aantal Publiek
Groningen	4	458	0	0	2%	1%
Friesland	0	0	0	0	0%	0%
Drenthe	0	0	0	0	0%	0%
Overijssel	0	0	1	62	1%	0%
Flevoland	0	0	0	0	0%	0%
Gelderland	30	520	2	244	20%	2%
Utrecht	6	970	1	130	4%	4%
Noord- Holland	19	1129	6	1920	15%	10%
Zuid- Holland	48	5424	36	18940	52%	78%
Zeeland	0	0	0	0	0%	0%
Noord- Brabant	0	0	2	305	1%	1%
Limburg	0	0	0	0	0%	0%
Zuid- Afrika	4	214	3	902	4%	4%
Totalen	111	8715	51	22503	100%	100%

"Haar zoon vindt het eten die avond 'wel lekker'. Maar Lena noemt het voortreffelijk. En in de uren tussen wat ze heeft gezien bij de openbare repetitie in de studio en de Veenproef die avond zijn grote stappen gezet. Ze is erg onder de indruk van de makers, ze zijn nog zo jong eigenlijk, maar groots in wat ze in huis hebben en hoe ze samenwerken.

Heel inspirerend om te zien.

Geprikkeld door de magie van het traject wil ze ook bij de volgende Veenproefavond zijn. En dus gaat ze weer. Een week later blijkt het allemaal nog verder uitgewerkt. Dezelfde scènes, dezelfde muziek, maar een andere gastspreker en de losse elementen van de avond zijn aan de randjes aan elkaar vast gesmolten.

Toch blijven er soms nog pareltjes liggen, vindt ze. Zo wordt er een 'vierkant tempura dingetje met zeewier' geserveerd. Een prachtig mini-Mondriaantje waar helaas geen aandacht op wordt gevestigd. Maar het smaakt heerlijk. De kracht van de Veenproef zit voor Lena in de koppeling. De koppeling tussen al die verschillende elementen: theater, muziek, dans, beeldende kunst, inhoudelijke context door middel van bijvoorbeeld de lezing van een gastspreker en de maaltijd. De maaltijd is wat haar betreft de basis van de avond, waar alles aan verbonden kan worden"

*Uit: publieksinterview Veenproef de Stijl met Lena Kinn
| door: Judy Lijdsman*

2.7 Samenstelling van het publiek en impact van de voorstellingen

De Veenfabriek heeft geen professioneel publieksonderzoek laten doen en kan derhalve geen betrouwbare uitspraken doen over de gehele bezoekerspopulatie. Met name door de Veenproeven - waar publiek en spelers samen eten aan lange tafels, is er wel veel persoonlijk contact en kennis over met name het Leidse Publiek. Er is een grote en stabiele groep 'vaste-veenfabriekers', trouwe fans die we bij de voorstellingen en bijna elke Veenproef terugzien. Bezoek aan een Veenproef resulteert ook bijna altijd in een bezoek aan de bijbehorende voorstelling. Met de Veennachten wil de Veenfabriek nadrukkelijk een jonger publiek aanspreken en dat lijkt te lukken, het is echter nog te vroeg om te zeggen of dit ook resulteert in dat deze jongeren ook de voorstellingen van de Veenfabriek in de schouwburg weten te vinden. Landelijk is het aantal bezoekers voor de voorstelling Ophelia volgens verwachting. Echter, de opkomst bij grootschalige producties in schouwburgen stond de laatste jaren sectorbreed onder druk en er is nog veel ruimte voor groei in de totale bezoekcijfers. Voor de Veenfabriek is het een grote uitdagingen om de komende jaren zowel op het gebied van de marketing van onze projecten als in de producties zelf zo te innoveren dat er, zonder verlies aan artistieke kwaliteit, een steeds groter publiek bereikt wordt.

3. Samenwerkingen en Stakeholders

De Veenfabriek maakte in 2017 samen met NT Jong / Het Nationale Theater de voorstelling *Lord of the Flies*. Artistiek leider Joeri Vos schreef daarnaast samen met Eric de Vroedt aan de succesvolle Nationale Theaterproductie *The Nation*. Met Muzikaal kunstenaarscollectief o k a p i en het Gemeentemuseum Den Haag werd het hele jaar aan het drieluik over *De Stijl* gewerkt. Voor de Grote Kunstshow werd er samengewerkt met de Leidse Schouwburg en Museum de Lakenhal. Theater na de Dam kwam tot stand door de samenwerking met stichting Theater na de Dam. KASSETT is het muziektheatergezelschap dat via de Nieuwe Makersregeling van het Fonds aan de Veenfabriek verbonden is, en via Teun Smits, een van onze ontdekkingen, werkten we ook samen met zijn nieuwe theatergezelschap De Vlieg, dat als Nieuwe Maker weer verbonden is aan het Arnhemse theatergezelschap Keesen&co. Ruta van Hoof, een van de andere ontdekkingen, richtte in 2017 haar eigen gezelschap stichting Ruut op, waarmee ze fysiek muziektheater wil maken en voor de jaren 2019/20 ook hoopt in aanmerking te komen voor de Nieuwe Makersregeling. Joeri Vos schreef voor het Nederlands Theaterfestival de openingsmonoloog die op het TheaterGala 2017 werd voorgedragen door Jacob Derwig.

De samenwerking met de Leidse Schouwburg heeft in 2017 met een aantal samenwerkingen een nieuwe impuls gekregen en wordt de komende jaren geïntensiveerd: de Veenfabriek monteerde in 2017 haar grote zaalvoorstelling nog in de schouwburg in Zoetermeer, in 2018 zal dat bij onze overburen in Leiden plaatsvinden. Ook zal de Veenfabriek in seizoen 2018/2019 in de marketing meer samen optrekken met de schouwburg en een prominentere plek innemen in het programma van de schouwburg. Ook activiteiten in ons eigen huis, zoals de Veenproeven en Veennachten van de Veenfabriek worden bijvoorbeeld opgenomen in het programmaboekje van de schouwburg.

Voor de gastronomie tijdens de Veennachten en Veenproeven - verzorgd door acteur en kok Phi Nguyen - is de Veenfabriek in 2017 een

samenwerking aangegaan met restaurant GUTS&GLORY uit Amsterdam. Deze samenwerking wordt in 2018 voortgezet.

In 2015 speelde de Veenfabriek de voorstelling *Tulpmania* in de hallen van bloembollenexporteur Moolenaar in Voorhout; in 2016 werd er een nieuwe tulp vernoemd naar de Veenfabriek en in 2017 zette Fred Moolenaar voor de eerste Veennacht duizend bloemen door het hele pand van de Veenfabriek.

Via re-integratiebedrijf DZB Leiden werkten statushouders Hussam Osman en Emad Kamal als stagiair bij de Veenfabriek. Zij ondersteunden de marketing en hielpen bij de productie van de Veenproeven, Veennachten en *Ophelia*. Voor het Sluisconcert werd er samengewerkt met ondernemers en bewoners uit Roelofarendsveen. De buurtbewoners van de Veenfabriek in Leiden werden via een bewonersbrief uitgenodigd om (opnieuw) kennis te komen maken met de Veenfabriek tijdens de eerste Veennacht en/of Theater na de Dam. Twintig buurtbewoners hebben van deze uitnodiging gebruik gemaakt. Ook werkte de Veenfabriek in 2017 samen met stichting Bind van theatermaakster Nita Kersten aan het opstarten van een Community Art Project (uitwerking van het project in 2018), hiervoor werden buurtbewoners van de Veenfabriek geïnterviewd over hun toekomstdromen.

De Veenfabriek werkt binnen het Cultuurkwartier Leiden samen met partijen als Leiden Marketing en het cultuurfonds Leiden. Directe partners zijn onze burens in de Marktsteeg: Poppodium Gebr. de Nobel, waar we onze derde Veennacht speelden, de galerie MS10 en natuurlijk onze pandgenoten: horeca Scheltema en het theatergezelschap Domino, voor acteurs en actrices met een beperking - waarmee we in 2016 nog de succesvolle voorstelling *Songspiel, My Videoland* maakten. In 2018 leidt deze samenwerking tot het eerste 'Marktsteegfestival' het *Get Lost festival* op 24 maart.

De Gemeente Leiden ondersteunde de Veenfabriek in 2017 met een bedrag van 90.000 euro. Voor de jaren 2018 t/m 2020 komt daar een aanvullende ondersteuning van ca. 43.000 euro bij, bedoelt voor activiteiten die specifiek in Leiden plaatsvinden, zoals de Sleutelwerken, Veennachten en Veenproeven.

Misschien wel de belangrijkste stakeholders van de Veenfabriek zijn de innovatieve, getalenteerde kunstenaars, muzikanten, acteurs, theatermakers, die bij de Veenfabriek een voor Nederland unieke werkplek vinden, waar niet 'het resultaat' maar het artistieke onderzoek en experiment nog echt voorop staan. Er kan en mag uitgeprobeerd worden, grenzen van theater en muziek worden opgezocht. De masteropleiding Muziektheater T.I.M.E. van het Koninklijk Conservatorium Den Haag en de Veenfabriek is ook gevestigd in het pand van de Veenfabriek. Studenten van de opleiding lopen in en uit het kantoor en de gezamenlijke ruimtes en maken gebruik van de instrumenten en dergelijke. Een onderdeel van hun curriculum is dat ze meespelen in een project van de Veenfabriek. In 2017 liepen studenten stage van de toneelscholen in Arnhem, Maastricht, Gent, het Koninklijk Conservatorium en de toneelschool in Graz (Oostenrijk). Tijdens de Veennachten kregen vele studenten de ruimte om daarnaast ook hun eigen werk aan het publiek te tonen. En bijvoorbeeld de Leidse kunstenares Roos Tulen was bij de Veenfabriek te zijn met haar Diner voor Gelukzoekers - een diner en gesprek met Syrische vluchtelingen, de Leidse band SEZAH speelde en het Hiphoptheatercollectief Kroost was met hun voorstelling *Lil' Arial Black* te zien.

4 Kansen en Risico's

SWOT Veenfabriek

Sterktes	Zwaktes
Uniek artistiek profiel binnen muziektheater	Financiële positie zwak. Weinig weerbaarheid en minder mogelijkheden risico's te nemen
Veel en gevarieerd artistiek talent in huis onder artistieke leiding van Joeri Vos (schrijver en regisseur) en Paul Koek (componist en regisseur)	Veel verloop geweest afgelopen jaren in zakelijke leiding / ondersteunend personeel
Broedplaats functie voor nieuw artistiek talent	Versnippering van activiteiten waardoor aandacht voor -, en kwaliteit van, hoofd-producties bedreigd kan worden
Sterke positie in keten onderwijs, talentontwikkeling, nieuwe makers - jonge makers weten Veenfabriek te vinden	Informeel bestuurscultuur waardoor onduidelijkheid over bevoegdheden en verantwoordelijkheden kan ontstaan
Grote, centraal gelegen speelplek in Cultuurkwartier Leiden, goede banden met oa Leidse Schouwburg, poppodium en museum Lakenhal	WerkProcessen intuïtief en weinig beschreven, waardoor overdracht bij (tijdelijke) vervanging bemoeilijkt wordt
Goede positie in Leiden, Den Haag en rest Zuid-Holland	Relatief nog onbekend bij een groot deel van het publiek buiten standplaats Leiden.
Goede banden met co-producenten en overige partners	Eigen profiel te weinig duidelijk in (marketing) co-producties
Weerbare vaste kern van makers - cultuur waarbij iedereen bijspringt / extra werk verzet om producties mogelijk te maken/problemen het hoofd te bieden	Brede palet aan uitingen / verschillende soorten producties worden niet altijd met elkaar in verband gebracht
Veenfabriek is een 'sterk merk' vooral bij collega-makers / professionals in theater / muziek	verbinding vinden met een breder publiek: veenfabriek kan als elitair gezien worden

Kansen	Bedreigingen
Professionalisering kantoor, inclusief zakelijke leiding, Office manager en marketeer	Spanning tussen prestatieverplichtingen en bijdrage aan gevarieerd cultureel landschap enerzijds en goed werkgeverschap anderzijds. (Zie inleiding FPK bij toekenningen 2017/2020)
Professionalisering bestuur	Afhankelijkheid van Fondsen / privaat geld & toenemende niet-artistieke voorwaarden voor toekenning van verschillende fondsen
Uitwerken samenwerking met Leidse Universiteit	Spanning/te vinden evenwicht tussen prestatieverplichtingen en subsidie-afspraken gemeente Leiden
Uitwerken samenwerkingen in het Cultuurkwartier Leiden	Algemeen: EIQ en prestatieverplichtingen leggen de lat hoog
Uitwerken samenwerking met Leidse Schouwburg	Hoge werkdruk en prestatiedruk kan leiden tot meer uitval door ziekte
Uitwerken samenwerking met Het Nationale Theater	Wederzijdse afhankelijkheid van coproducties: evenwicht tussen enerzijds bedreiging voor EIQ bij veranderende plannen, anderzijds risico artistieke verstarring bij te veel vastklampen aan plannen
Uitwerken samenwerking andere partners zoals La Compagnie du Tire-Laine	
Nieuwe Nieuwe Makers regeling	
Mogelijke verkoop gebouw Scheltema aan Meijer-Bergman-groep - kansen op nabijgelegen Energiepark dat nieuwe, culturele bestemming krijgt	Mogelijke verkoop gebouw Scheltema aan Meijer-Bergman-groep: in hoeverre is er ruimte voor de Veenfabriek binnen plannen voor `Scheltema en Energiepark

5 Ontwikkeling Organisatie en Behaalde Financiële resultaat 2017

Ook voor de bedrijfsmatige ontwikkeling had de Veenfabriek stevige ambities geformuleerd voor de periode 2017-2020, en een aantal significante veranderingen voor ogen. Aan de artistieke kant verrijkte de komst van Joeri Vos in het artistieke team de uitstraling en de identiteit van de organisatie. Voor de gehele kunstenplanperiode is sprake van een tweehoofdige artistieke leiding met een inhoudelijke taakverdeling tussen Joeri Vos en Paul Koek.

Bij start werkzaamheden van de nieuw aangestelde zakelijk leider begin 2017 werd duidelijk dat de te verwachten coproductiebijdragen en fondsen lager uit zouden vallen dan verwacht bij het opstellen van de begin 2016 bij het FPK ingediende begroting, terwijl er tegelijk richting theaters, andere partners, en ook richting acteurs en muzikanten al wel verwachtingen waren geschept (programmaboekjes voor het seizoen waren al gedrukt). Ook werd de verwachte extra subsidie van de gemeente Leiden van ca. 46.000 pas een jaar later toegekend. De Veenfabriek zoekt net als andere Fondsgezelschappen voortdurend naar de ideale balans tussen gezonde financiële bedrijfsvoering en goed werkgeverschap. Uitgangspunten zijn daarbij dat de Veenfabriek zich houdt aan de CAO toneel en dans en in de periode 2017-2020 een EIQ van 41,5% behaald. Artistieke en zakelijke leiding wisten gezamenlijk ruim twee ton mitigerende maatregelen te realiseren, daarnaast werd in maart 2017 door het bestuur besloten in 2017 50.000 euro eigen vermogen in te zetten. Het boekjaar wordt uiteindelijk afgesloten met een tekort van € 45.716,-. Het bestemmingsfonds FPK in op verzoek van het Fonds per 1-1-2017 omgezet in een bestemmingsreserve FPK. Omdat er 2017 sprake was van overprestatie is deze bestemmingsreserve FPK toegerekend aan de algemene reserve. Deze bedraagt per 31-12-2017 € 28.119,-. Inzet voor de komende jaren is een sterker wordende financiële positie en een stapsgewijze verbetering van het exploitatieresultaat. Het bestuur spreekt zijn waardering en bewondering uit voor hetgeen in 2017, ondanks soms moeilijke omstandigheden, door de artistieke leiding, de staf, de optredenden en de medewerkers van de Veenfabriek tot stand is gebracht. In het bijzonder complimenteert het bestuur Joeri Vos, die de afwezigheid van Paul Koek en zakelijk leider Albert van Andel heeft moeten opvangen, met de behaalde prestaties.

5.1 Ontwikkeling EIQ

Van de coproducties met De Vlieg/Keesen&co en Kasset, beide in de Nieuwe Makersregeling, volgt de afrekening in 2018, volgens afspraak aan het einde van de looptijd van de regeling. Voor de Nieuwe Makers van Kasset heeft de Veenfabriek in 2016 Nieuwe Makers-subsidie ontvangen. In overleg met het Fonds Podiumkunsten is het beheer overgedragen aan Kasset. Dit heeft tot gevolg dat de Veenfabriek deze gegevens - met uitzondering van de speelbeurten die wel in 2017 in de prestatiecijfers zijn opgenomen - pas in 2018 kan verwerken. Het EIQ *exclusief* deze twee producties bedraagt in 2017 39%. Voor 2018 is de verwachting dat een EIQ *inclusief* deze twee productie tussen de 41,5% en 42,8% wordt behaald, waarmee de Veenfabriek het vertrouwen heeft op de lijn te zitten waarmee in de periode 2017-2020 een gemiddeld EIQ van 41,5% gehaald zal worden.

5.2 Liquiditeit en Solvabiliteit

Het solvabiliteit-percentage (eigen vermogen/vreemd vermogen*100%) komt uit op 8%. Ook dit is echter vertekend doordat afrekening Kasset pas in 2018 in de boekhouding kan worden verwerkt. Zonder de vooruitontvangen subsidie Nieuwe Makers op de balans bedraagt de de solvabiliteit 11%. Het ministerie van OCW hanteert 10% als een kritische grens voor culturele instellingen. De Veenfabriek zit rond die grens. De komende jaren zal er ingezet worden op de opbouw van eigen vermogen. Ook moet opgemerkt worden dat creditmanagement en debiteurenbeheer de periode rond het opstellen van de jaarrekening 2017 niet optimaal heeft plaatsgevonden, ook hier liggen kansen voor de Veenfabriek waarmee in 2018 het solvabiliteit-percentage kan worden verbeterd. Aan de hand van de current ratio (vlottende activa/ kort vreemd vermogen) wordt de liquiditeit beoordeeld. Het ministerie van OCW houdt 1,3 als kritische grens aan. Aan de hand van de current ratio (vlottende activa/ kort vreemd vermogen) wordt de liquiditeit beoordeeld. De ratio is 1,9 met -, en 2,8 zonder, Nieuwe Makerssubsidie op de balans, in beide gevallen goed te noemen.

6 werkgeverschap en opdrachtgeverschap

Het bestuur van Stichting Veenfabriek heeft in 2017 drie maal vergaderd met formele verslaglegging. Daarnaast heeft het bestuur op naar zijn mening relevante momenten contact onderhouden met de organisatie om de financiële en organisatorische stabiliteit te bewaken.

6.1 toepassing code culturele diversiteit

De Veenfabriek ontwikkelt zijn activiteiten vanuit nieuwsgierigheid en een open blik naar de ander. Diversiteit ziet de Veenfabriek als een kracht en een verrijking voor de samenleving en voor het eigen gezelschap. De casts van verschillende Veenfabriek producties en de deelnemers aan het talentontwikkelingsprogramma zijn internationaal en cultureel divers. Om ook een jonger en meer heterogeen publiek te bereiken is extra inzet op de marketing nodig. In het opstellen van profielen van beoogde nieuwe bestuurders/toezichthouders wordt de CCD geraadpleegd.

6.2 samenstelling bestuur en directie

Het bestuur van Stichting Veenfabriek bestond in 2017 uit:

De heer J.J. de Haan, voorzitter
De heer R. Bierens, penningmeester
De heer J.M. van den Broek, lid
De Heer A. Cohen, lid

Mevrouw L. Nguyen (niet beëdigd)

De directie van de Veenfabriek bestond in 2017 uit:

Artistieke leiding: Joeri Vos en Paul Koek

zakelijke leiding : Albert van Andel (in november en december ad interim vervangen door Aukje Bolle.)

Wegens een intern conflict zijn verhoudingen verstoord geraakt tegen het einde van het jaar en zal een nieuw bestuur aantreden in 2018 bestaande uit:

De heer A.W. Kist, voorzitter

De heer T.Folmer, penningmeester
De heer F. de Ruitenr, secretaris
De heer J.Elffers, lid

En zal Sandra van Boetzelaer de zakelijke leiding overnemen.

6.3 code cultural governance

Het bestuur hanteert de Governance Code Cultuur als leidraad.

6.4 toepassing WNT

In het verslagjaar zijn aan geen van de medewerkers van de Veenfabriek honoraria verstrekt die vallen boven de WNT-norm.

*"Soms kan het zijn dat je weet dat iemand of een gezelschap werk maakt dat zeer de moeite waard is. En dat het er desondanks nooit van komt om het te gaan bekijken. Omdat je focus of voorkeur elders ligt, je zelf een intensief takenpakket hebt en je simpelweg niet op meerdere plekken tegelijk kunt zijn. Zo kwam het dat ik nog niet eerder werk van Veenfabriek had gezien. Gisteravond ging ik naar Odeon in Zwolle voor een Dialoog over Piet. Die ging niet door (op 6 maart wel maar dat nu terzijde). Zo kon het gebeuren dat ik ineens tijd 'over' had om naar de voorstelling 'Ophelia' te gaan. En dat was een bijzonder verfrissende, vervreemdende en voedende ervaring. De collage van taal, spel, vormvindingen en muziek is van een simultane abstractie en helderheid die ik alleen ken vanuit de binnenkant van mijn hoofd; tijdens het proces waarbij beelden, betekenissen, impressies, verbanden, gedachten, gevoelens aaneengeregen worden tot een geheel waarmee je de wereld weer in kunt stappen. Zo bijzonder was het dat ik er niets over zou willen zeggen, omdat je dat gewoon moet gaan zien! Maar het was de laatste voorstelling in de reeks. Veenfabriek is bij mij op de radar -
kannie wachten tot de volgende!"*
Reactie via Facebook op Ophelia

Reinout Bussemaker en Phi Nguyen, te zien in Pinokkio vanaf Oerol 2018 | foto: Anne Harbers